

Виолета Русева. АСПЕКТИ НА МОДЕРНОСТТА В БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА
ПРЕЗ 20-ТЕ ГОДИНИ
Изд. "Алфа", В. Търново, 1993. 132 стр.

Струва ми се, няма да издам никаква тайна, ако веднага направя уговорката, че вземам отношение към текст, натоварен с двойна отговорност — да представи автора си пред широката читателска аудитория, както прави това всяка книга, и да бъде по същността си основа на хабилитационен труд, акредитиращ учения-специалист пред съответните инстанции. Правя го преди всичко заради удовлетворението, което днес всеки наш духовен събрат може да изпита от факта, че в полето на родното литературознание и в частност в казионното университетско научно общезитие вече стана възможно книгата да изпреварва церемонията на академичното признание, вместо да пролежава години наред под прашния покров на папките, очаквайки нечие редакторско благоволение. Чудесно е, че литературоведът и преподавателят В. Русева може да напише книга хабилитация, която издателят В. Русева веднага да издаде. Всъщност "Аспекти на модерността..." постави началото на поредица от книги, които нямат нищо общо с евтиния книжен бизнес. Факт е и втората книга от поредицата, реализирана от "Алфа" също за изключително кратко време — "Скръбният, нежният (Лирическият свят на Асен Разцветников) от Иван Станков.

Двадесетте години на нашия век са изкусителна територия за всеки изследвач на българската литература и култура. Не е никак малко написаното за онова време. Следователно освен самочувствие и кураж, нужни са още достатъчно зрялост и опит, за да се опазиш от агресията на "чуждото слово", което понякога невидимо ни превзема и заживява в света на идеите ни като в свой дом. Нужна е и особена емоционална нагласа, дълбоко вътрешно родство със ставащото тогава в живота на интелегенцията ни в нелеките следвоенни години; нужен е, ако щете, манталитет, за да се постигне онази връзка, за която казваме, че е нещо повече от културен дълг към ценността на миналото. В. Русева — и като човек, и като специалист — никога не е криела, че преображенията на "модерността" непрекъснато са привличали вниманието ѝ. Това личи и от предпочитанията ѝ към определена група съвременни писатели. Очевидно става дума за личностна и творческа нагласа, за готовност на сетивата да се движат по горещите следи на новото, проявяващо се в най-неочаквани форми. В книгата си обаче В. Русева доказва едно друго свое ценно качество: умението да синтезира същностните страни на явленията в културния ни живот, без да се предава изцяло във властта на хладния аналитизъм. Написаното от нея е своеобразно съпреживяване и с ѝ и з ж и в я в а н е на идеите, вълнували най-ярките представители на нашата

интелигенция от онези години — Г. Милев, Н. Марангозов, Ч. Мутафов, Ат. Далчев, Св. Минков. Пред нас е сполучлив опит не само да се възсъздаде мисловен конструкт, максимално близък до постиженията на модернистите, но и да се проникне, така да се каже, в "плътта" на техния свят и на равнището на стила с помощта на лаконичния изказ, с всички жанрово-стилови белези на есето-фрагмент в геомилевския му вид.

"Аспекти на модерността..." е книга, която определено се различава от традиционната представа за научно четиво. Освободена от обременителността на тежкия научен апарат с множеството му позовавания и препратки, тя следва прокрадващата се напоследък тенденция в литературознанието да се ръководи от принципа на комуникативността и артистизма, разчитайки на културната просветеност на своя читател, без да прави компромиси с дълга си към сериозната наука. Композиционно книгата е разделена на две части. Първата се състои от кратко въведение и шест есета, които, основополагайки интертекстуалността като специфична характеристика на социокултурното пространство, извеждат няколко основни категории — Душата, Езика, Текста, Човека, Предмета — и тяхното естетическо битие в контекста на новоналагащата се поетика. Втората проблематизира поетиката на отделните автори (Г. Милев, Н. Марангозов, Ч. Мутафов, Ат. Далчев, Св. Минков), задълбочавайки и доразвивайки наблюденията за мястото им в общия естетически развой от първата част с конкретни наблюдения върху тяхното творчество.

"Аспекти на модерността..." на В. Русева освен всичко друго е и ценен помощник на студентите, които изучават дисциплините историческа поетика и най-нова българска литература. Убеден съм, че тази книга вече запълни малка част от една значителна празнина в литературната ни наука, която през последните години не крие усилията си да стане по-теоретично-концептуална. Остава да се надяваме, че ще накара своя читател да прогледа с нови очи за родната литература и да я заобича повече.

Сава Василев

КРИТИКАТА КАТО РЕЛИГИЯ

Иван Станков. Скръбният, нежният
(Лирическият свят на Асен Разцветников)
изд. "АЛФА", Велико Търново, 1993. 100 стр.

За книгата на Иван Станков мисля, че може да се пише така, както самата тя е написана — с обич. Той не разчита на обикновения инструментариум на критика, а на достигането до поета Асен Разцветников чрез празника на словото и душата. Тя е книга облажаване, но не в духа на средновековния жанр, макар често да се позовава на Библията, а в посоката на едно модерно мислене, в което истините